

Editörden

İnsanlığın elindeki bilimsel ve teknolojik birikim, tüm insanların zihinsel üretimini toplumsal çıkarlar için örgütleyebilmesine imkan tanıyor. Tüm insanları ilgilendiren bilginin açık ve kolay erişilebilir olması, insanların kendi kendilerini yönetmeleri konusunda, geçmişte var olmayan bir imkana da işaret ediyor. İnternet ve sosyal ağlar, demokratikleştirici olanakları ve özgürlükçü imkanları üzerinden tartışılıyor. Sınıf siyasetini güçlendirecek bir zemin olarak görülüyor. Buna karşı, teknoloji, emek ve toplum ilişkileri bir yandan çok sayıda işçinin emek sömürüne, yalnızlaşmasına ve derin yoksulluk koşullarına dayanıyor. Diğer yandan ise dünya çapında oldukça derin bir eşitsiz gelişimi beraberinde getiriyor.

Dolayısıyla teknoloji, emek ve toplum ilişkileri çelişik fakat bütünsel bir ilişkiler ağı olarak karşımızda duruyor. Bu bilişsel alan içine gömülü emeği aramak ve bulmak için de hem tarih hem coğrafya bilgisi gerekiyor. Tarih bilgisi bize kapitalizmin güncel bir evresinden geçmekte olduğumuzu söylüyor. Bu tarih bilgisi bizi “enformasyon toplumu” kutsamasından koruyor. Coğrafya bilgisi ise kapitalizmin birleşik ve eşitsiz gelişimi temelinde üretimin dünya üzerindeki değişimini ve dağılımını hatırlatıyor. Dolayısıyla bilişsel alanın emek biçimlerinin, kapitalizmin uluslararası işbölümü içerisindeki yerini ve rolünü görmemize olanak tanıyor. Tüm bunlarla birlikte teknoloji, yaşamın tüm alanlarında olduğu gibi sınıf mücadelesinde ve örgütlenmede daha şimdiden “gerçek” bir yere sahiptir. İnternet, gerçek insanlar arasındaki gerçek ilişkilerin çoğalmasını ve derinleşmesini sağlıyor.

Bu gerçeklik salgın günlerinde daha da görünür hale geldi. Salgın günleri teknoloji, emek ve toplum ilişkisinin ikili doğasını yeniden tartışmaya açtı. Bir yandan eğitim, sağlık, çalışma gibi alanların teknolojiyle düzenlenebilme imkanı ortaya çıktı. Diğer yandan ise, teknolojinin sağladığı uzaktan çalışma sürecinde belirginleşen derin sömürü deneyimleri, yoksul evlerden teknolojiye erişimi olmadığı için eğitime ulaşamama durumları sürecin sınıfsal karakterini bir kez daha önümüze serdi.

Dolayısıyla bugün emek, teknoloji ve toplum ilişkisinin ikili doğasının farkında olmak ve bu “doğa”nın toplumsallığını vurgulamak daha da önemli hale geliyor. Bu ise ancak sınıf mücadelesi perspektifi ile mümkündür.

Bu sayımızda, teknoloji, emek ve toplum ilişkilerini farklı ve zengin katkılarla ele almaya çalıştık. Bu tema içinde yer alan *Fütüristik Bir Yaklaşım ile Dördüncü Sanayi Devrimi ve Sürdürülemez Yoksulluk* başlıklı ilk yazıda Ayşe Altun Ada teknolojik gelişimin iktisadi gelişmede yarattığı kırılım süreçlerini ve güncel döneme dair sürdürülemez yoksulluk kavramını tartışmaya açıyor.

Dijital Ağlarda Kullanıcı Emegi ile Sermaye Birikimi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi başlıklı ikinci makalede Hüseyin Sevgi, yeni iletişim teknolojilerinin geleneksel emek kavramını nasıl genişlettiğine, kullanıcı emeğinin nasıl metalaştırıldığına ve kullanıcı emeğinin boyutlarına ışık tutuyor. Çalışmada dijital medyada emek sömürsünün biçimleri olarak kullanıcı tabanlı içerikler, oyun emeği ve katılımcı kültür kavramları inceleniyor.

Salgın Günlerinde Dijital Kölelik Üzerine Bazı Düşünceler başlığını taşıyan üçüncü makalede ise Esra İlkay Keloğlu-İşler salgın döneminde insanların hangi açılardan dijital olarak köleleştirildiğini mercek altına alıyor. Yazar, çalışanları, emeğini dijitalleştirilenler, emeğini dijitalleştirme olanağından yoksun olanlar ve kendini maddi olarak üretemeyenler şeklinde sınıflandırarak tartışıyor.

Dördüncü makalede Ahmet Önder, emegücünün yeniden üretiminde temel öge olan oyun oynama etkinliğinin kapitalist birikim alanının nesnesi haline gelmesini inceliyor. *Oyundan İşe, Oyunculuktan İşçiliğe: E-Spor Oyuncularının Emek Süreçlerine Dair Eleştirel Bir Değerlendirme* başlıklı yazısında yazar, oyunun oyunsal özelliklerini kaybettiğini ve e-spor oyuncuları açısından eğlencenin değersizleştiğini vurguluyor.

Bu sayımızda tema yazıları kadar tema dışı yazılar da oldukça kapsamlı ve zengin. *Sürdürülebilir Kalkınma Paradigmasının Doğa Dostu Görünümlü Yeni Araçları: ‘Dönüşel Ekonomi’ Söylemi ve ‘Sıfır Atık’ Projesi* başlıklı makalesinde Zelal Beyaz, sürdürülebilir kalkınma paradigmasının yeni araçlarını tartışmaya açıyor. Yazar, gerçek anlamda dönüştürücü bir söylemi inşa etmek için alternatif teknolojiler üzerinden yürütülecek tartışmaların kritik bir önem taşıdığını vurguluyor.

İş ‘Kazaları’nda İşçiyi Suçlayıcı Yaklaşımın Geçersizliği: Zonguldak Kömür Madenleri Örneği başlıklı çalışmada Nurhal Çelik, iş kazalarına dair anakım yaklaşımların eleştirisini gerçekleştiriyor. Yazar, Zonguldak’ta yürüttüğü saha araştırmasına dayanarak iş kazalarının nedenlerini sorguluyor, işçilerin çalışma ortamlarını doğrudan gözlemliyor, çalışma ve yaşam koşullarını yerinde inceliyor.

İki Dönem Tek Mesele: Türkiye Siyasetinde 1940’lı ve 2010’lu Yılların İkinci Yarısında Partili Cumhurbaşkanlığı Meselesi makalesinde Ali Haydar Soysüren, 1940’lı yılların ikinci yarısında partili cumhurbaşkanlığına ilişkin gidişatla, 2010’lu yılların ikinci yarısında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine gidişat arasında paralellik kurulup kurulamayacağını sorguluyor.

Nursel Durmaz Bodur ve Handan Kumaş ortak çalışmalarında emeklilik ile işgücü piyasasına katılım kararı arasındaki ilişkiyi irdeliyorlar. *Türkiye’de Emekli Bireylerin İşgücü Piyasasına Katılımını Belirleyen Faktörler: Mikro Ekonomik Bir Analiz* adlı makalede yazarlar, söz konusu ilişkiyi TÜİK Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması mikro veri seti üzerinden cinsiyet, eğitim ve gelir düzeyi gibi kategoriler ekseninde tartışıyor.

Üniversite Öğrencilerinin Gelir-Harcama İlişkisinin Kent Ekonomisine Katkısı: Ordu Üniversitesi Örneği başlıklı makalede Sebiha Kablay ve Gülten Çakmak, öğrencilerin kent ekonomisine katkısını gelir ve harcama düzeyleri üzerinden inceliyor. Saha araştırmasına yaslanan çalışmada öğrencilerin geldikleri iller ve ailelerin ekonomik durumunun gelir-harcama ilişkisini etkilediği ve öğrencilerin daha insani koşullarda yaşayabilmesi için ekonomik destek oranlarının artırılması gerektiği vurgulanıyor.

Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımı ve Belediye Şirketlerinde “İşçi Statüsü” başlıklı son makalede ise Faruk Özdemir, alt işverenler tarafından çalıştırılan işçilerin belediye şirketlerine geçişi sürecini ilgili mevzuat ekseninde inceliyor. Çalışmada belediye şirketlerine yeni işçi alımının şartları, geçişi yapılan işçilerin statüsü ve kısıtlanan hakları mercek altına alınıyor.

Kitap Kritiği bölümünde ise Orkun Saip Durmaz, Carl Benedikt Frey tarafından kaleme alınan *The Technology Trap: Capital, Labor, and Power in the Age of Automation* (*Teknoloji Tuzağı: Otomasyon Çağında Sermaye, Emek ve İktidar*) adlı kitabı inceliyor. Durmaz, kitaba adını da veren teknoloji tuzağının boyutlarını ve günümüz için anlamını açıklayıcı ve eleştirel bir yaklaşımla ele alıyor.

Bu sayımızın da dolu bir içerikle ve gecikmeden yayınlanıyor olması salgın günlerinde akademik çalışmaya, düşünmeye ve üretmeye çabalayan tüm yazarlarımız ve hakemlerimizle mümkün oldu. Bu sayıya katkı veren tüm yazar ve hakemlere teşekkür ediyorum.

Herkesi iyi okumalar diliyorum. Salgının geride kaldığı, dayanışmayla bir araya gelebileceğimiz güzel günlere ulaşabilmek umuduyla,

Prof. Dr. Gamze Yücesan-Özdemir